

Grzegorz Nieć

Uniwersytet Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie

<https://orcid.org/0000-0001-9722-8914>

JAN FLASZA (1952–2023)

HISTORYK, REGIONALISTA, MUZEALNIK

STRESZCZENIE

Autor prezentuje sylwetkę Jana Flaszy, historyka, regionalisty i muzealnika związanego z Bochnią. Absolwent historii na Uniwersytecie Jagiellońskim, pracował jako bibliotekarz w Miejskiej Bibliotece Publicznej w Bochni, a następnie kustosz i wieloletni dyrektor Muzeum im. prof. Stanisława Fischera. Autor, wydawca i organizator licznych przedsięwzięć propagujących dziedzictwo kulturowe bocheńszczyzny.

SŁOWA KLUCZOWE: BOCHNIA, JAN FLASZA, MUZEUM IM. PROF. STANISŁAWA FISCHERA W BOCHNI

SUMMARY

The author presents the profile of Jan Flaszka, a historian, regionalist, and museologist associated with Bochnia. A graduate of history from the Jagiellonian University worked successively as a librarian in the City Public Library in Bochnia, custodian, and then for many years as a director of the prof. Stanisław Fischer Museum. The author, publisher, and organizer of numerous projects promoting the cultural heritage of the Bochnia area.

KEY WORDS: BOCHNIA, JAN FLASZA, PROFESSOR STANISŁAW FISCHER MUSEUM IN BOCHNIA

Z Janem Flaszą ostatni raz spotkałem się przed wakacjami na posiedzeniu Rady redakcyjnej „Małopolski”. Omawialiśmy zawartość niniejszego numeru, zastanawialiśmy się, jak będą wyglądać kolejne, co się w nich powinno znaleźć, w jaki sposób zachęcić potencjalnych autorów do nadsyłania tekstów, w jakim też kierunku powinno nasze pismo zmierzać. Jan Flaszka, jak zwykle zresztą, uczestniczył w dyskusji bardzo aktywnie, zadeklarował konkretne działania, miał zamiar coś napisać... Tymczasem po kilku miesiącach przychodzi mi go wspominać na kartach naszego czasopisma, z którym był związany prawie od początku, bo od trzeciego rocznika (2001),

w którym zamieszczono jego tekst pt. *Krąg Młodych Miłośników Starej Bochni*¹. Od tego czasu brał udział w pracach redakcji, zasiadał w Radzie Naukowej i publikował.

Jan Flaszka urodził się 23 czerwca 1952 roku w Gierczycach. Maturę zdał w 1971 roku w Liceum Ogólnokształcącym im. Króla Kazimierza Wielkiego w Bochni, a następnie podjął studia historyczne na Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie, które ukończył w 1976 roku broniąc pracę magisterską pt. *Sprawa aukcji wojska na sejmach Rzeczypospolitej w latach 1773–1788*, napisaną pod kierunkiem prof. Józefa Gierowskiego. Na początku pracował w Miejskiej Bibliotece Publicznej w Bochni, gdzie już w 1978 roku został kierownikiem Działu Gromadzenia i Udostępniania Zbiorów. Zorganizował tam w tym czasie m.in. kartotekę regionalną „Bochniana”². Wtedy też podjął współpracę z fachowymi czasopismami – „Bibliotekarz” i „Poradnik Bibliotekarza”, gdzie zamieszczał swoje pierwsze teksty.

W 1982 roku znalazł zatrudnienie w Muzeum im. prof. Stanisława Fischera w Bochni, gdzie był kolejno asystentem, adiunktem, kustoszem i starszym kustoszem w dziale historycznym, by w 1993 roku objąć stanowisko dyrektora tej zasłużonej placówki, na którym pozostawał do 2021 roku. Jan Flaszka kierował przez niemal trzy dekady bocheńskim muzeum, które stało się w tym czasie rozpoznawalną placówką muzealniczą i badawczą nie tylko w regionie, ale także w kraju oraz, dzięki nawiązanej współpracy z muzeami na Słowacji i w Niemczech, poza jego granicami. Jest ono poza tym od lat znaczącym ośrodkiem życia społeczno-kulturalnego miasta i powiatu. W czasie zarządu Jana Flaszki przygotowano około 50 wystaw, z których wiele prezentowano także poza placówką – w kraju i zagranicą. Z jego inicjatywy i pod jego kierownictwem zrealizowano też wiele programów, dzięki którym przeprowadzono m.in. modernizację budynku oraz zdigitalizowano część zbiorów muzealnych. Wymienić należy tu m.in. projekt archeologiczny, realizowany w latach 1995–1997 z funduszy przyznanych przez Komitet Badań Naukowych, pt. „Produkcyjny ośrodek garncarski u schyłku starożytności nad dolną Rabą – charakterystyka, geneza, interpretacja, odrębności”³; a także projekty: „Wirtdarż pełen muzyki. Koncerty muzyki folkowej i poetyckiej na dziedzińcu muzealnym” (od 1996); „Utworzenie

¹ J. Flaszka, *Krąg Młodych Miłośników Starej Bochni*, „Małopolska” R. 3: 2001, s. 301–306.

² *Zmarł Jan Flaszka, w latach 1976–1982 pracownik naszej Biblioteki*. Pozyskano z <https://biblioteka-bochnia.pl/aktualnosci/zmarl-jan-flaszka-w-latach-1976-1982-pracownik-naszej-biblioteki> (dostęp 20.11.23).

³ A. Cetera, J. Okoński, *Materiały do pradziejów prawobrzeża dolnego biegu Raby*, „Rocznik Bocheński”, T. 2: 1994, s. 5–53; Ciż, *Materiały do pradziejów prawobrzeża środkowego biegu Raby*, „Rocznik Bocheński”, T. 3: 1995, s. 5–64; J. Okoński, *Mikroregion osadniczy kultury przeworskiej na prawobrzeżu dolnego biegu Raby. Sprawozdanie z badań w 1995 roku*, „Rocznik Bocheński”, T. 4: 1996, s. 333–353.

stałej ekspozycji dawnego malarstwa religijnego” (2001); „Bocheński Dzień Świętego Mikołaja” (od 2001); „«Muzealia». Dni Otwarte Muzeum, zorganizowane z okazji Międzynarodowego Dnia Muzeów” (od 2002); „Musica Antiqua in Vigilia Sanctae Cunegundis” (od 2003); czy wreszcie „Wirtualną Encyklopedię Bocheńską” (od 2004 na stronie internetowej muzeum bocheńskiego www.muzeum.bochnia.pl)⁴.

Szczególną inicjatywą stały się Czwartkowe Spotkania Muzealne, które od 1983 roku cieszą się niesłabnącą popularnością, a w 2001 roku na Ogólnopolskim Konkursie „Wydarzenie Muzealne Roku – Sybilla”, impreza zajęła 3. miejsce w kategorii „Program promocyjny, edukacyjny i oświatowo-wychowawczy”. Warto podkreślić, że sam wygłosił w ramach tego cyklu 28 wykładów o tematyce regionalnej, a przez lata wśród prelegentów znaleźli się tacy wybitni uczeni, jak m.in.: Tadeusz Chrzanowski, Sławomir Nicieja, Jacek Kolbuszewski, Michał Rożek, Henryk Samsonowicz, Janusz Kurtyka, Aleksander Krawczuk, Józef Wolski, Janusz Sondel, Zdzisław Żygulski junior, Józef Andrzej Gierowski, Jerzy Wyrozumski, Czesław Robotycki, Jacek Purchla.

Jan Flaszka był kompetentnym i doświadczonym badaczem, ale równocześnie pasjonatem historii, miłośnikiem i nieustrudzonym propagatorem dziedzictwa kulturowego bocheńszczyzny, której poświęcił całe swoje zawodowe życie. Działalność Jana Flaszki, która z oczywistych względów skupiła się przede wszystkim w muzeum, obejmowała także liczne inne przedsięwzięcia, które inspirował i prowadził, i w których uczestniczył już podczas swej pracy w Miejskiej Bibliotece Publicznej. Na wspomnienie zasługuje m.in. „NaCl – Bocheński Szlak Solny «Na świecie» im. św. Kingi” – wielka inicjatywa edukacyjna, muzealnicza i turystyczna. Był on również konsultantem i współtwórcą wielu filmów dokumentalnych, programów telewizyjnych i audycji radiowych o tematyce historycznej i regionalistycznej, w tym m.in. cyklu *Wielkie historie małych miast*⁵.

Był ponadto Jan Flaszka w latach 1978–2001 prezesem Bocheńskiego Oddziału Towarzystwa Przyjaciół Książki, organizując w 1995 roku w Bochni XI Ogólnopolski Walny Zjazd Delegatów Towarzystwa Przyjaciół Książki, w ramach którego odbyła się m.in. aukcja książek w podziemiach kopalni. W latach 1994–1998 był radnym Rady Miejskiej i przewodniczącym Komisji Kultury. Przyczynił się w tym czasie do nawiązania współpracy Bochni z Kieżmarkiem oraz z Bad Salzdetfurth. W latach 2017–2021 był również członkiem Rady Muzeum Okręgowego w Nowym Sączu.

⁴ P. Michalczyk, *Bochnia. Konkurs na dyrektora Muzeum im. Stanisława Fischera w Bochni, Jan Flaszka odchodzi na emeryturę*. Pozyskano z <https://gazetakrakowska.pl/bochnia-konkurs-na-dyrektora-muzeum-im-stanislaw-fischera-w-bochni-jan-flaszka-odchodzi-na-emeryture/ar/c15-15693215> (dostęp 20.11.23).

⁵ *Wielkie historie małych miast*, Telewizja Polska 1995–1998, wyd. w formie zestawu kaset VHS 1998.

Fot. B. Mrówka

Na szczególną uwagę i osobne potraktowanie zasługuje działalność wydawnicza Jana Flaszki, także wykraczająca poza Muzeum im. prof. Stanisława Fischera w Bochni. Od 1993 roku wydano 8 tomów założonego i redagowanego przez niego „Rocznika Bocheńskiego”⁶ oraz serię „Biblioteka Czwartkowych Spotkań Muzealnych”, w ramach której ukazało się do tej pory 13 tytułów⁷. Poza tym Jan Flaska był redaktorem, autorem lub współautorem kilkudziesięciu katalogów wystaw oraz rozmaitych prac poświęconych dziejom oraz kulturze Bochni i regionu, w tym m.in. takich tytułów, jak: *Rynek bocheński. Szkice o dziejach i zabytkach* (Bochnia 1989), *Bochnia. Przewodnik po mieście* (Bochnia 2005⁸, 2 wyd. 2015), *Pierwsi bocheńscy krajoznawcy* (Bochnia 2007), *Piękno minione, utracone, niedoceniane. Krajobraz kulturowy powiatu bocheńskiego* (Bochnia 2008), *Stanisław Fischer – odkrywca i miłośnik ziemi bocheńskiej* (Bochnia 2009), *Powiat bocheński. Miejsca, ludzie, zdarzenia* (Bochnia 2010).

Wśród licznych nagród i wyróżnień nadano mu m.in. tytuły Zasłużonego Działacza Kultury, Honorowego Ambasadora i Obywatela Królewsko-Górniczego Miasta Bochni, honorowe wyróżnienie Bene Meritus dla

⁶ *Wydawnictwa*. Pozyskano z <http://www.muzeum.bochnia.pl/wydawnictwa/> (dostęp 20.11.23).

⁷ *Spotkania Czwartkowe*. Pozyskano z <http://www.muzeum.bochnia.pl/spotkania-czwartkowe> (dostęp 20.11.23).

⁸ Przewodnik był recenzowany w „Małopolsce”: P. Stachnik, *Przewodnik po solnym mieście*, „Małopolska”, T. 10: 2008, s. 341–344.

Powiatu Bocheńskiego oraz odznaczenia państwowe i resortowe: Srebrny Krzyż Zasługi, Srebrny Medal Zasłużony Kulturze „Gloria Artis”, odznakę „Zasłużony dla Kultury Polskiej” oraz Nagrodę Województwa Małopolskiego im. Władysława Orkana.

Jan Flaszka przeszedł na emeryturę w sierpniu 2021 roku⁹, miał wiele planów, chciał napisać książkę o bocheńskim pomniku króla Kazimierza Wielkiego, nosił się z zamiarem opisanie zmian społecznych we wsiach bocheńskich w drugiej połowie XX wieku, myślał także o spisaniu pamiętników. Niestety, śmierć nie pozwoliła mu zrealizować tych projektów. Odszedł 21 października 2023 roku, a pochowano go w Bochni 27 tegoż miesiąca¹⁰. Mimo deszczowej pogody w uroczystościach pogrzebowych oprócz rodziny i przyjaciół wzięli liczny udział mieszkańcy Bochni i okolic, wdzięczni za lata pracy na rzecz miasta i regionu. Po koncelebrowanej mszy żałobnej w bazylice św. Mikołaja zmarłego pochowano na cmentarzu komunalnym przy ul. Orackiej¹¹, historycznej nekropolii, założonej w 1787 roku, o której przeczytać możemy w książce Jana Flaszki i Janiny Kęsek pt. *Cmentarze bocheńskie. Przewodnik historyczny* (Bochnia 1992).

BIBLIOGRAFIA

- A. Cetera, J. Okoński, *Materiały do pradziejów prawobrzeża dolnego biegu Raby*, „Rocznik Bocheński”, T. 2: 1994, s. 5–53
- A. Cetera, J. Okoński, *Materiały do pradziejów prawobrzeża środkowego biegu Raby*, „Rocznik Bocheński”, T. 3: 1995, s. 5–64
- M. Cisak, *Jan Flaszka pożegnał się z publicznością i przeszedł na emeryturę*. Pozyskano z <https://bochnianin.pl/42705/jan-flaszka-pozegnany-sie-z-publicznoscia-i-przeszedl-na-emeryture-zdjecia/> (dostęp 20.11.2023)
- Dyrektor Jan Flaszka odszedł na emeryturę*. Pozyskano z <https://www.czasbochenski.pl/portal/bochnia-wydarzenia/dyrektor-jan-flaszka-odszedl-na-emeryture/19027> (dostęp 20.11.23)

⁹ M. Cisak, *Jan Flaszka pożegnał się z publicznością i przeszedł na emeryturę*. Pozyskano z <https://bochnianin.pl/42705/jan-flaszka-pozegnany-sie-z-publicznoscia-i-przeszedl-na-emeryture-zdjecia/> (dostęp 20.11.2023); *Dyrektor Jan Flaszka odszedł na emeryturę*. Pozyskano z <https://www.czasbochenski.pl/portal/bochnia-wydarzenia/dyrektor-jan-flaszka-odszedl-na-emeryture/19027> (dostęp 20.11.23).

¹⁰ P. Michalczyk. *W piątek w Bochni pogrzeb śp. Jana Flaszki*. W Muzeum, którym kierował, jest wystawiona księga kondolencyjna. Pozyskano z <https://bochnia.naszemiasto.pl/w-piatek-w-bochni-pogrzeb-sp-jana-flaszki-w-muzeum-ktorym-ar/c1-9498143> (dostęp 20.11.23).

¹¹ P. Michalczyk, *Bochnia w strugach deszczu pożegnała Jana Flaszę*. Pozyskano z <https://tarnow.naszemiasto.pl/bochnia-w-strugach-deszczu-pozegnala-jana-flasze-wybitnego/ar/c1-9502003> (dostęp 20.11.23).

- P. Michalczyk, *Bochnia w strugach deszczu pożegnała Jana Flaszę*. Pozyskano z <https://tarnow.naszemiasto.pl/bochnia-w-strugach-deszczu-pozegnala-jana-flasze-wybitnego/ar/c1-9502003> (dostęp 20.11.23)
- P. Michalczyk, *Bochnia. Konkurs na dyrektora Muzeum im. Stanisława Fischera w Bochni, Jan Flaszka odchodzi na emeryturę*. Pozyskano z <https://gazetakrakowska.pl/bochnia-konkurs-na-dyrektora-muzeum-im-stanislaw-fischera-w-bochni-jan-flaszka-odchodzi-na-emeryture/ar/c15-15693215> (dostęp 20.11.23)
- P. Michalczyk, *Nie żyje Jan Flaszka*. Pozyskano z <https://gazetakrakowska.pl/nie-zyje-jan-flaszka-emerytowany-dyrektor-muzeum-im-stanislaw-fischera-w-bochni-mial-71-lat/ar/c1-18004509> (dostęp 20.11.2023)
- P. Michalczyk, *W piątek w Bochni pogrzeb śp. Jana Flaszki. W Muzeum, którym kierował, jest wystawiona księga kondolencyjna*. Pozyskano z <https://bochnia.naszemiasto.pl/w-piatek-w-bochni-pogrzeb-sp-jana-flaszki-w-muzeum-ktorym/ar/c1-9498143> (dostęp 20.11.23)
- J. Okoński, *Mikroregion osadniczy kultury przeworskiej na prawobrzeżu dolnego biegu Raby. Sprawozdanie z badań w 1995 roku*, „Rocznik Bocheński”, T. 4: 1996, s. 333–353
- P. Stachnik, *Przewodnik po solnym mieście*, „Małopolska” T. 10: 2008, s. 341–344
- Spotkania Czwartkowe*. Pozyskano z <http://www.muzeum.bochnia.pl/spotkania-czwartkowe> (dostęp 20.11.23)
- Wielkie historie małych miast*, Telewizja Polska 1995–1998, wyd. w formie zestawu kaset VHS 1998
- Wydawnictwa*. Pozyskano z <http://www.muzeum.bochnia.pl/wydawnictwa/> (dostęp 20.11.23)
- Zmarł Jan Flaszka, w latach 1976–1982 pracownik naszej Biblioteki*. Pozyskano z <https://biblioteka-bochnia.pl/aktualnosci/zmarl-jan-flaszka-w-latach-1976-1982-pracownik-naszej-biblioteki> (dostęp 20.11.23)

TEKSTY JANA FLASZY OPUBLIKOWANE W ROCZNIKU „MAŁOPOLSKA”

- Działalność edukacyjna Muzeum im. Stanisława Fischera w Bochni*, R. 5: 2003, s. 279–284
- Europejczyk z Bochni*, R. 9: 2007, s. 125–142 [dot. Marcina Samlickiego]
- Jak wśród bochnian kształtowała się świadomość własnej historii? (Kilka wybranych przykładów na marginesie 750. rocznicy uzyskania przez Bochnię praw miejskich)*, R. 5: 2003, s. 75–91
- Krag Młodych Miłośników Starej Bochni*, R. 3: 2001, s. 301–306
- Muzeum im. Stanisława Fischera w Bochni*, R. 2: 2000, s. 165–191
- Piotr Galas i regionalizm bocheński*, R. 4: 2002, s. 111–123
- Poza kres życia*, R. 1: 1999, s. 227–235 [dot. Stanisława Fischera]
- Przydał kolorytu Krakowowi i Bochni*, R. 10: 2008, s. 163–176 [dot. Ludwika Stasiaka]
- Raba Bogdana Mrówki*, R. 8: 2006, s. 335–336 [Recenzja: B. Mrówka, *Raba od źródeł do ujścia. Portret rzeki*, Bochnia 2005]
- Regionalizm bocheński kolorem wzmocniony*, R. 11: 2009, s. 107–124